

Halsuan kunnan ympäristönsuojelun valvonta- suunnitelma vuosille 2020-2025

Halsuan kunnan rakennus-
ja ympäristölautakunnan
19.2.2020 , § hyväksymä

Sisällys

Sisällys	1
1 Johdanto.....	2
2.1 Henkilöstöressurit	2
2.2 Viranomaisten välinen yhteistyö valvonnassa.....	3
3 Ympäristöolosuhteet.....	3
3.1 Yhdyskuntarakenne	3
3.2 Ympäristön tila	4
4 Valvottavat kohteet	4
4.1 Ympäristöluvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet	4
4.2 Ympäristönsuojelulain mukaan ilmoitusvelvolliset toiminnot	5
4.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	5
4.4 Jätelain valvonta	6
4.5 Vesilain valvonta	7
4.6 Maa-aineslain valvonta.....	7
4.7 Muun ympäristölainsäädännön valvonta	7
5 Valvontaohjelman laatiminen.....	8
5.1 Valvontaohjelman sisältö.....	8
5.2 Valvontakohteiden riskinarviointi.....	9
6 Valvontatoimenpiteet.....	12
6.1 Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonta	12
6.2 Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa	13
6.3 Tarkastusten maksullisuus	14

1 Johdanto

Halsuan rakennus- ja ympäristölautakunta vastaa kunnalle kuuluvista ympäristönsuojelun tehtävistä ja valvonnasta Halsuan kunnan alueella.

Halsuan kunnan rakennus- ja ympäristölautakunnan ensimmäinen ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma laadittiin vuosille 2017-2021 ja Halsuan kunnan rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyi sen 28.3.2017. Valvontasuunnitelma laadittiin yhteistyössä kunnan ympäristönsuojelun viranhaltijan kanssa. Suunnitelmaan perustuen on laadittu vuosittaiset valvontaohjelmat ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksia varten.

Valvontasuunnitelmaa on tarpeen päivittää lainsäädännössä ja toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2019-2024 ja se tarkastetaan viiden vuoden välein, ellei lainsäädännön muutokset edellytä suunnitelman muuttamista aikaisemmin.

Valvontasuunnitelman laatiminen perustuu ympäristönsuojelulakiin (527/2014), jonka 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa kuvataan tämän lisäksi valvonnan järjestäminen ja riskinarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvonnan kokonaisuuden kannalta tähän valvontasuunnitelmaan on koottu myös muiden säädösten mukaiset kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät.

2. Valvonnan resurssit ja yhteistyö

2.1 Henkilöstöresurssit

Ympäristönsuojelun vastuualueen henkilöstön määrä on 0,25 htv 2020 alkaen. Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvontaan käytetään vuosittain noin 25 % työajasta.

2.2 Viranomaisten välinen yhteistyö valvonnassa

Ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 39 §:n mukaan lupa- ja valvontaviranomaisten on oltava keskenään riittävässä yhteistyössä. Halsuan kunnan alueella valtion ympäristölupaviranomaisena toimii Länsi ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (AVI). Valtion valvontaviranomaisena on Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, joilla on vastuu valtion ympäristölupaviranomaisen myöntämien ympäristölupien valvonnasta. Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa koostuu lähinnä yhteisistä valvontakäynneistä ja lausuntojen antamisesta. Lisäksi molemmat käyttävät valtionhallinnon ylläpitämää ympäristönsuojelun tietojärjestelmää (YLVA), johon tallennetaan ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen kohdetiedot.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee yhteistyötä myös kunnan rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisten kanssa. Yhteistyötä näiden viranomaisten kanssa tehdään mm. ympäristölupien valmistelussa, lausuntojen antamisessa, roskaantumistapausten ja ympäristön yleisessä valvonnassa. Muita yhteistyötahoja kuntaorganisaatiossa ovat kunnan vesihuoltolaitos, tekninen osasto ja kaavoitus sekä kunnan maaseutuviranomainen.

Jätehuoltoviranomaisen kanssa tehdään yhteistyötä jätelain valvontaan liittyvissä asioissa kuten esim. järjestettyyn jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen tapauksissa.

Ympäristövahingon sattuessa yhteistyötä tehdään Pietarsaaren seudun pelastuslaitoksen sekä ELY-keskuksen kanssa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi öljy- ja kemikaalivahingot tai liikenneonnettomuudet. Pelastusviranomainen aloittaa ympäristövahingon torjunnan ja sen jälkeen valtion tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää tarvittavista jatkotoimenpiteistä.

Valvontayhteistyötä Tukesin ja pelastuslaitoksen kanssa tehdään kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnassa sekä muussa kemikaalivalvonnassa. Lisäksi yhteistyötä tehdään liittyen öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksiin.

3 Ympäristöolosuhteet

3.1 Yhdyskuntarakenne

Halsuan kunnan ympäristövalvonnan toiminta-alueen koko on 413 km² ja asukkaita on yhteensä noin 1 165.

Halsuan halkoo Lestijärventie eli kantatie 751. Kunnan alueella on runsaasti maataloutta ja turkistarhausta. Näiden pääelinkeinojen lisäksi kunnalla on taloteollisuutta sekä pienempää teollisuutta ja konepajoja.

Halsuan kunnassa on Halsuan keskusta suurin kylä, jonka lisäksi löytyy Liedeksen, Kanan ja Ylikylän kyläkeskukset.

Halsua kuuluu Millespakka Oy:n jätehuollon piiriin.

3.2 Ympäristön tila

Keskeiset ympäristön pilaantumisen riskit liittyvät pinta- ja pohjavesiin sekä taajama-alueiden toimintojen osalta viihtyisyyden vähenemiseen tai terveyshaitan aiheutumiseen.

Halsualla sijaitseva Halsuan järvi on matala ja tummavetinen ja alueen suurin järvi. Alueella kulkevista joista Halsuanjoki ja Venetjoki ovat suurimmat. Järvien ja jokien tilanne on pääosin tyydyttävä tai välttävä. Halsuanjärven merkittävimmät kuormittajat ovat metsäojitukset, turvetuotanto ja maatalous, joka on korkealla tasolla. Teollisuudesta ei aiheudu pistekuormitusta.

Halsuan alue on turveperäistä, mikä näkyy vesistöjen ruskeana värityksenä.

Halsualla on kuusi pohjavesialuetta, joista merkittävimmät ovat Liedeksen alueella olevat Isoharju A ja B sekä Ylikylän Ylikylä A ja B. Sekä Isoharjun että Ylikylän pohjavesialueilla on vedenottamotoimintaa, kuten myös Kanalassa.

4 Valvottavat kohteet

4.1 Ympäristöluvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet

Ympäristöluvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja on toiminta-alueella yhteensä 27 kappaletta (taulukko 1). Lukumäärällisesti eniten ympäristölupia/rekisteröintejä on seuraavilla toiminnoilla: eläinsuojat, turkistarhaus ja maa-ainesten otto. Kohteiden määrä tarkistetaan vuosittain valvontaohjelman laatimisen yhteydessä.

Taulukko 1 . Halsuan kunnan alueella olevien ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien valvontakohteiden lukumäärät toimialoittain (tilanne 15.11.2019).

Toimiala	Yhteensä
Energiantuotanto	
Mineraalituotteiden valmistus	1
Eläinsuoja	19
Turkistarha	4
Jätehuolto	2
Ampumarata	1
Yhteensä	27

Ympäristölupamenettelyn rinnalle on luotu juuri uusi ja yksinkertaisempi ilmoitusmenettely, joka korvaa osittain ympäristölupamenettelyn. Ilmoitusmenettelyn piiriin siirtyy esimerkiksi suurin osa eläinsuojia. Ilmoitusmenettelyä koskeva ympäristön-suojelulain muutos (1166/2018) on tullut voimaan 1.1.2019.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluvia ympäristöluvanvaraisia kohteita on yhteensä 9 kpl. Näiden ympäristölupien valvoja on toiminnan sijainnista riippuen Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on mahdollisuus osallistua ELY-keskuksen valvomien kohteiden määräaikaistarkastuksiin.

4.2 Ympäristönsuojelulain mukaan ilmoitusvelvolliset toiminnot

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus (meluilmoitus) kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ilmoitukset koskevat pääasiassa tilapäistä murskausta, rakentamista tai erilaisia ulkoilmatapahtumia. Ilmoituksen johdosta tehdään tarvittaessa tarkastus.

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun seikan selvittämiseksi on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 119 §). Koeluonteinen toiminta tarkastetaan ilmoitusta käsiteltäessä sekä tarvittaessa toiminnan aikana.

Onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä tai rakennelman tai laitteen purkamisen poikkeuksellisesta tilanteesta, josta aiheutuu tai uhkaa aiheutua päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §). Poikkeuksellisissa tilanteissa suoritetaan aina tarkastus.

4.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla säädetään ympäristönsuojelulain muutoksen (19/2017) 16 luvussa sekä asiasta annetussa asetuksessa (hajajätevesiasetus, 157/2017). Ympäristönsuojelulaissa säädetty perustason puhdistusvaatimus koskee uudisrakentamista sekä rakennuksen rakentamiseen verrattavissa olevaa rakennuslupaa edellyttävää korjaus- ja

muutostyötä (peruskorjaus). Perustason puhdistusvaatimukset koskevat myös sellaista vesikäymälän rakentamista tai vesi- ja viemärlaitteistoja koskevaa lupaa edellyttävää korjaus- tai muutostyötä, jossa järjestelmä uusitaan tai kokonaisuudessaan korjataan. Pohjavesialueilla ja enintään 100 metrin etäisyydellä vesistöä olevalla alueella on jätevesien käsittelyjärjestelmien täytettävä puhdistusvaatimukset 31.10.2019 mennessä. Näiden kohteiden valvontaa tehdään tarvittaessa määräajan umpeuduttua ja myös haitankärsijän ilmoituksen perusteella.

Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (nitraattiasetus, 1250/2014) koskee kaikkia eläinsuojia. Lannan varastoinnista aumassa ja lannan levityksestä poikkeustilanteissa on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitusten mukainen toiminta tarkastetaan tarvittaessa. Lisäksi eläinsuojien, jotka eivät ole ympäristöluvanvaraisia, valvontaa tehdään mm. muiden viranomaisten ilmoitusten sekä yleisöilmoitusten perusteella.

Ympäristönsuojelulain 180 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräystä ei voi antaa ympäristöluvanvaraiselle tai rekisteröitävälle toiminnalle. Määräyksen noudattamista valvotaan uusintatarkastuksella.

4.4 Jätelain valvonta

Jätteen ammattimaisesta keräyksestä on jätelain (muutos 410/2014) 100 §:n mukaan tehtävä ilmoitus jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Jätelain (muutos 834/2017) 124 §:n mukaan näiden kohteiden tarkastuksista on tehtävä suunnitelma, joka perustuu arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelma voidaan liittää ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaohjelmaan.

Jätelain 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on suunnitellusti tarkastettava ja valvottava niitä valvontavastuuseensa kuuluvia toimintoja, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Halsuan kunnan alueella ei ole tiedossa tällaisia toimintoja. Suomen ympäristökeskus ohjeistaa tarvittaessa tarkastusten tekoon ja sinne toimitetaan myös tarkastuspöytäkirjat.

Lisäksi jätelain 124 §:n mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä. Tällaisten toimintojen tarkasta lukumäärästä ei ole tietoa, mutta niitä on toimialueella useita.

Jätelain mukaiseen valvontaan kuuluu edellä mainittujen lisäksi mm. roskaantumisen valvonta ja jätehuollon asianmukaisen järjestämisen valvonta.

Jätelain perusteella voidaan antaa ei-luvanvaraista toimintaa koskeva yksittäinen määräys. Määräys voidaan antaa roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaisuuden varmistamiseksi. Viranomaisen on valvottava annettua määräystä. Valvontatarve määritetään tapauskohtaisesti.

Jätehuollon järjestämisessä, jätteistä terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäisemisessä sekä jätehuollon valvonnassa on sen lisäksi, mitä muualla on säädetty tai määrätty, noudatettava yleisiä jätehuoltomääräyksiä. Jätehuoltomääräysten valvonnassa valvontakohteita ovat mm. jätteiden keräys ja lajittelu, jätteiden kuljetus, jätteiden kompostointi sekä vaarallisten jätteiden keräys.

4.5 Vesilain valvonta

Vesilain valvontaviranomaisia ovat kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja ELY-keskus. Valvontaviranomaisen toimivalta on pääosin vesilaissa jakamatonta. Vesilailla säännellään lähinnä vesien käyttöä, vesistöön rakentamista, uittoa, maa- ja metsätalousmaan kuivatusta, vesistön järjestelyä ja pohjaveden ottamista. Yleistä vesilain valvontaa tehdään yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa ja eri menettelyistä sovitaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon asian luonne ja laajuus.

Vesilain mukaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojitusta koskevat erimielisyydet, jotka eivät edellytä lupaa eikä niitä käsitellä ojitustoimituksessa. Edellytyksenä on, että erimielisyydet koskevat ojan tekemistä toisen maalle tai veden johtamista toisen maalla olevaan ojaan tai puroon tai muuta vastaavaa syytä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ratkaistavissa ojitusriidoissa on vain kaksi osapuolta, ja ne tulevat vireille asianosaisten kirjallisesta vireillepanosta.

4.6 Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslain valvonta tarkoittaa maa-ainesten ottoon, varastointiin ja/tai paikalla jalostukseen myönnettyjen maa-aineslupien valvontaa sekä ns. kotitarveoton valvontaa. Yli 500 m³ kotitarveotosta tulee tehdä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Maa-aineslain mukainen valvonta siirtyi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 1.7.2016. Valvottavia maa-aineslupia alueen kunnissa on yhteensä 3 kpl.

Maa-aineslupien valvontatiheys riippuu toiminnan laajuudesta, toiminnan sijainnista ja tarkastuksissa ilmenneistä puutteista luvan noudattamisessa. Toiminnassa olevissa kohteissa tehdään tarkastus pääsääntöisesti kerran vuodessa.

4.7 Muun ympäristölainsäädännön valvonta

Maasto- ja vesiliikennelain mukaisiin valvontakohteisiin kuuluvat moottorikelkkareitit ja yksittäiset harjoitteluradat. Lisäksi tietoon tulee satunnaisesti luvattomia ratoja. Moottorikelkkareittien pääasiallinen valvonta kuuluu poliisille.

Vesihuoltolain mukaiseen valvontaan kuuluu kiinteistöjen vesihuoltoon liittymisvelvollisuuden toteutumisen valvonta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää liittymisvelvollisuudesta vapauttamisesta.

Merenkulun ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaan kuuluvat huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmien hyväksyminen ja toiminnan merkitseminen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Luonnon- ja maisemansuojelua valvoo ELY-keskus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen edistää luonnon- ja maisemansuojelua tekemällä aloitteita, antamalla lausuntoja ja osallistumalla pyydettyä valvontatehtäviin. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää myös luonnonsuojelulain 26 §:n mukaisesta yksityismaan luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta ja valvoo päätöksen toteutusta.

Kemikaalilain mukaan ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat kemikaalien käyttöolosuhteita kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi. Valvontaa tehdään kemikaalilain lisäksi REACH-, biosidi- ja POP-asetusten nojalla. Kemikaalivalvonta on osa ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien laitosten ja toimintojen valvontaa ensisijaisesti kohteissa, joissa kemikaalien käyttö ja varastointi on merkittävää.

Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee muuta ympäristövalvontaa (esim. pilaantuneiden maiden kunnostusten valvonta yhdessä ELY-keskuksen kanssa), edistää pohjavesien suojelusuunnitelmien laatimista sekä osallistuu valtakunnalliseen leväseurantaan.

5 Valvontaohjelman laatiminen

5.1 Valvontaohjelman sisältö

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:ssä ja ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 30 §:ssä säädetään valvontaohjelman tekemisvelvollisuudesta, ohjelman sisällöstä ja velvollisuudesta pitää ohjelma ajan tasalla. Lisäksi jätelain (muutos 834/2017) 124 §:ssä säädetään valvontasuunnitelman tekemisestä tiettyjen jätelain mukaisten toimintojen valvontaa varten, suunnitelma voidaan liittää ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaohjelmaan.

Valvontaohjelma muodostuu ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien laitosten luettelosta, joka sisältää laitospohjaisen, riskinarviointiin perustuvan suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma sisältää myös luettelon jätteiden ammattimaisista keräyspaikoista ja suunnitelman niihin tehtävistä tarkastuksista. Valvontaohjelma

tehdään vuosittain ja se pidetään jatkuvasti ajan tasalla mm. päivittämällä uudet ja pois-tuvat toiminnot. Ohjelman mukainen valvonta on maksullista.

Vähenevien resurssien ja muiden ympäristönsuojelun valvontatehtävien vuoksi määrä-aikaistarkastuksia joudutaan priorisoimaan. Priorisoinnissa käytetään seuraavia kriteere-jä:

- toiminnalla on uusi lupa/tarkistettu lupa, jonka jälkeen ei ole tehty valvontakäyn-tiä,
- toiminnasta on tehty yleisöilmoituksia,
- annettu huomautuksia edellisellä tarkastuksella,
- edellinen suunniteltu tarkastus on jäänyt tekemättä,
- tarkastus ei ole välttämätön, koska toiminta on pienimuotoista ja ympäristön-suojelurakenteet toimivat hyvin,
- tarkastusta ei tehdä, jos laitos ei ole toiminnassa tarkastusvuotena.

Ohjelman laatimisessa huomioidaan myös valvontatoimenpiteiden riittävän tasainen jakautuminen eri vuosille, jotta valvontaresurssit riittävät suunnitellun valvonnan to-teuttamiseen.

Halsuan kunnan ympäristösihteeri valmistelee vuosittain seuraavan kalenterivuoden valvontaohjelman. Rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyy valvontaohjelman ja valvoo sen toteuttamista. Valvontaohjelman yhteenveto viedään rakennus- ja ympäris-tölautakunnalle tiedoksi. Valvontaohjelman yksityiskohtaisen kohde- ja toimenpideluet-telon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten luette-lo ei ole julkinen asiakirja.

5.2 Valvontakohteiden riskinarviointi

Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden määräaikaistarkastusten tiheys perustuu riskinarviointiin. Riskillä tarkoitetaan toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pi-laantumisen vaaraa sekä päästöistä aiheutuvaa terveyshaittaa. Mitä suuremman riskin toiminta ympäristölle aiheuttaa, sitä tiiviimmin sitä on valvottava.

Riskinarviointi on 2-vaiheinen, ensimmäisessä vaiheessa arvioidaan toimialakohtaiset riskit ja toisessa vaiheessa laitoskohtaiset riskit. Näiden perusteella määritellään valvot-tavien kohteiden määräaikaistarkastusten tiheys. Tarkastuksen perusteella laitoskohtai-nen riski voidaan arvioida uudelleen.

Toimialakohtaiseen riskinarviointiin sisältyy seuraavat osa-alueet:

1. päästöt ilmaan, sisältäen pölyn ja hajun, määrän ja laadun,
2. melupäästöt ja tärinä,
3. viemäriin johdettavat jätevedet, määrä ja laatu,

4. pintavesiin johdettavat jätevedet, määrä ja laatu,
5. muodostuvat jätteet, määrä ja laatu,
6. päästöt maaperään ja pohjaveteen,
7. roskaantuminen ja epäsiisteys,
8. vaarallisten aineiden määrä,
9. onnettomuuksien ja häiriöpäästöjen riski.

Riskit ovat arvioitu asteikolla 0 – 3 seuraavasti:

- 0: ei riskiä (toiminnalla ei ole ympäristövaikutuksia),
- 1: vähäinen riski (lyhytaikainen viihtyisyyshaitta, ei ympäristön pilaantumisen vaaraa),
- 2: kohtalainen riski (aiheuttaa viihtyisyyshaittaa tai ympäristön pilaantumisen vaaraa),
- 3: merkittävä riski (aiheuttaa vaaraa terveydelle, merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa).

Toimialakohtaiset riskipisteet ovat seuraavat:

Toimiala	Riskipisteet ¹⁾
Metalliteollisuus/ pintakäsittelylaitokset	8
Energian tuotanto	9
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	10
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	8
Maaperän ainesten otto/ kivenlouhinta ja murskaus	10
Asfalttiasemat	11
Mineraalituotteiden valmistus	9
Nahan tai tekstiilien laitospäinen tuotanto tai käsittely/ pesulat	6
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	8
Eläinsuojat	8
Liikenne/ varikot	7
Liikenne/ moottoriurheiluradat ja lentopaikat	10
Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely	14
Muu toiminta/ ampumaradat	10
Muu toiminta/ krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos	2
Naapuruussuhdelain 17 §:n mukainen toiminta	14

1) Riskipisteet voivat olla 0-27

Laitoskohtaisessa arvioinnissa laitokset arvioidaan yksittäin ottaen huomioon laitoksen sijainti ja laitoksen toimintaan liittyvät riskit.

Sijainnin osalta tarkastellaan:

1. asutuksen/loma-asutuksen läheisyys,
2. muiden herkkien kohteiden (esim. koulut, sairaalat) läheisyys,
3. sijainti luokitellulla pohjavesialueella (tai vaikutuspiirissä sijaitsee vedenottamo)
4. sijainti vesistön äärellä (ranta-alue).

Toimintaan liittyvinä riskeinä tarkastellaan

1. toiminnan laajuus,
2. tilat ja laitteet,
3. kemikaalien käyttö ja varastointi,
4. valvontahistoria.

Laitoskohtaiset riskit arvioidaan asteikolla 0 – 1; 0 ei riskiä, 1 on riski. Laitoksen sijaintiin ja toimintaan liittyen voi laitos saada 0 – 8 riskipistettä.

Riskipisteet	Valvontaluokka	Tarkastustiheys
yli 23	I	vuosittain
16-22	II	kerran kolmessa vuodessa
0-15	III	kerran viidessä tai kahdeksassa vuodessa

Lopuksi laitoskohtaista valvontaluokkaa tarkennetaan vielä arvioimalla laitoksesta mahdollisesti aiheutuvan päästön todennäköisyyttä ja seurauksen vakavuutta seuraavan päästömatriisin avulla.

Päästön todennäköisyys	Valvontaluokka		
	suuri	III	II
kohtuullinen	III	II	I
pieni	III	III	II
Päästön seuraus	Lievä	kohtalainen	vakava

Päästön todennäköisyys on joko pieni (harvemmin kuin kerran vuodessa), kohtuullinen (enintään kerran vuodessa) tai suuri (useita kertoja vuodessa).

Päästön seurauksen vakavuus arvioidaan seuraavasti:

1. lievä: päästö aiheuttaa lyhytaikaista viihtyisyyshaittaa, ei ympäristön pilaantumisvaaraa,
2. kohtalainen: päästö aiheuttaa viihtyisyyshaittaa ja/tai ympäristön pilaantumisen vaaraa,

3. vakava: päästö aiheuttaa vaaraa terveydelle ja/tai merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Laitoskohtaiset valvontaluokat ovat seuraavat:

- valvontaluokka I: Ympäristöpäästöllä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Valvontakäynnit tehdään kerran vuodessa.
- valvontaluokka II: Ympäristöpäästöllä voi olla viihtyisyyteen ja ympäristötilaan liittyviä, kestoaltaan vaihtelevia seurauksia. Valvontakäynnit tehdään kerran kolmessa vuodessa.
- valvontaluokka III: Ympäristöpäästöllä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia tai ei juurikaan vaikutusta ympäristöön. Ei aiheuta ympäristön pilaantumista. Valvontakäynnit tehdään kerran 5-8 vuodessa.

Laitoksen lopullinen valvontaluokka ja sen mukainen valvonnan tiheys määräytyvät siis riskipisteiden mukaisen valvontaluokan ja päästömatriisin mukaisen valvontaluokan perusteella. Päästömatriisin perusteella voidaan riskipisteiden perusteella saatua valvontaluokkaa laskea tai nostaa yhden luokan verran. Näin muodostuu kunkin laitoksen lopullinen valvontaluokka, joka ilmaisee, kuinka usein laitos on tarkastettava. Jos lopullinen valvontaluokka poikkeaa riskipisteillä saadusta valvontaluokasta, poikkeaminen on perusteltava. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen arvioi jokaisen laitoksen valvontatiheyden vuosittaisessa valvontaohjelmassa.

Jätelain 100 §:n mukaisten keräyspaikkojen tarkastustiheys määritellään myös riskinarvioinnin perusteella. Keräyspaikat, joissa kerätään vaarallisia jätteitä, aiheuttavat suuremman riskin ympäristön pilaantumiselle. Tällaiset kohteet kuuluvat valvontaluokkaan I ja ne tarkastetaan viiden vuoden välein. Muut jätteiden keräyspaikat, joissa kerätään tavanomaisia jätteitä, kuuluvat valvontaluokkaan II ja ne tarkastetaan 10 vuoden välein.

6 Valvontatoimenpiteet

6.1 Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonta

Valvontaa toteutetaan ympäristöhallinnon antaman ympäristövalvonnan ohjeen (päivitetty 16.5.2016) periaatteiden mukaisesti. Tapauksissa, joissa todetaan laiminlyöntejä tai joudutaan käyttämään hallintopakkoa, sovelletaan julkaisussa ”Ympäristönsuojelulain laillisuusvalvontaopas 2014” (Ympäristöhallinnon ohjeita 9/2014) esitettyjä ohjeita ja siinä kuvattuja menettelyjä.

Keskeisin valvonnan keino ovat riskinarvioinnin perusteella tehtävät suunnitelmalliset määräaikaistarkastukset paikan päällä kohteessa. Määräaikaistarkastuksella tarkoite-

taan valvontaohjelman mukaista, määräajoin tehtävää maksullista valvontatarkastusta, jossa käydään läpi valvontakohteen toimintaa, ympäristöriskejä ja -vaikutuksia. Määräaikaistarkastuksella varmistetaan, että toiminta on ympäristöluvan tai ilmoituksen mukaista ja että toiminta täyttää ympäristölainsäädännön vaatimukset. Suunnitelmallisesta tarkastuksesta sovitaan etukäteen ja toiminnanharjoittajalle varataan mahdollisuus osallistua tarkastukseen. Tarkastuksella käydään läpi mm. laitoksen toiminta ja tilat, ympäristölupa siihen liittyvine määräyksineen, tarkkailutiedot, toiminnasta mahdollisesti tulleet valitukset ja niiden seurauksena suoritettut toimenpiteet. Tarkastuksesta laaditaan tarkastusmuistio, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle. Suunnitelmallisella tarkastuksella havaittujen puutteiden seurantatarkastukset kuuluvat valvontaohjelman mukaiseen valvontaan.

Tarkastuksia tehdään myös esimerkiksi toiminnasta tehdyn ilmoituksen johdosta, toiminnan muuttuessa tai aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamisen toteuttamiseksi. Tarkastus suoritetaan pääsääntöisesti myös ympäristölupahakemuksen ja rekisteröinti-ilmoituksen käsittelyn yhteydessä.

Rekisteröitävien laitosten valvonta jakautuu toiminnan asetuksen mukaisuuden valvontaan, määräaikaistarkastuksiin ja toimitettujen seurantatietojen tarkastukseen. Rekisteröinti-menettelyssä viranomaisen tarkastaa, että toiminnanharjoittaja on toimittanut kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Rekisteröinti tehdään, kun kaikki asetuksen mukaiset selvitykset on toimitettu. Rekisteröinti kirjataan, vaikka toiminta ei täyttäisi asetuksen vaatimuksia. Valvontamenettely käynnistetään heti, jos rekisteröintiä varten saamiensa selvitysten perusteella voidaan todeta, ettei toiminta ole asetuksen mukaista.

Tarkastusten lisäksi valvontaa toteutetaan tarkastamalla toiminnanharjoittajilta saadut laitosten vuosiraportit sekä mahdolliset muut lupamääräyksissä edellytetyt selvitykset tai seurantatulokset. Tarpeen mukaan raporteista pyydetään lisäselvityksiä. Tarkkailumääräyksiä tai hyväksytyä suunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan tai suunnitelman voimassaolosta huolimatta.

Määräaikaistarkastuksilla tai toiminnan seurantatiedoissa havaitut puutteet on myös käsiteltävä normaaleja valvontamenettelyjä hyödyntäen kehottamalla, määräämällä ja tehostamalla määräystä ympäristönsuojelulain mukaisilla hallintopakkokeinoilla (uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka). Valvontaan kuuluu myös rikosoikeudellisiin toimiin ryhtyminen tilanteessa, jossa toiminta ei täytä ympäristölainsäädännön vaatimuksia

6.2 Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 169 §:n mukaan, jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa,

että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvitettävä asia muulla asianmukaisella tavalla. Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista.

Ympäristönsuojelulain 180 §:ään perustuen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista toimintaa eikä rekisteröitävää toimintaa. Määräyksen on oltava kohtuullinen ottaen huomioon toiminnan luonne ja ympäristön pilaantumisen merkittävyys. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta säädetään ympäristönsuojelulain 175 §:ssä. Kiireellisessä tapauksessa väliaikaisen kiellon tai määräyksen voi antaa tahi toiminnan keskeyttää kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen määräämä viranhaltija.

Valvontaviranomaisella on, havaittuaan lainvastaisen tilanteen, velvollisuus tehdä tutkintapyyntö/ ilmoitus poliisille (YSL 188 §). Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

Ympäristöhaittaa koskevan ilmoituksen johdosta tehdään tarkastus ja arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta sekä tarvittavat toimenpiteet. Haitan poistamiseksi tehtävät toimenpiteet ja niiden aikataulu voidaan sopia tarkastuksella ja kirjata muistioon tai tarvittaessa toiminnanharjoittajalle annetaan kehoitus ryhtyä toimenpiteisiin. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi tulla esim. terveyshaittaa koskevissa asioissa.

6.3 Tarkastusten maksullisuus

Valvontaohjelmaan perustuvista ympäristöluvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkistuksista ja muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta sekä tarkastuksista, jotka ovat tarpeen ympäristönsuojelulain (527/2014) 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi peritään maksu Halsuan kunnanvaltuuston hyväksymän taksan mukaisesti.

Myös jätelain (muutos 834/2017) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkistuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat ko. pykä-

lässä tarkoitettuihin suunnitelmiin, peritään taksan mukainen maksu. Lisäksi maksu peritään tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen jätelain (646/2011) 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Ympäristönsuojeluviranomaisen maksut perustuvat määräaikaistarkastuksen ja hallintopakon valvonnan keskimääräiseen omakustannusarvoon. Mikroyrityksiltä perittävässä maksuissa huomioidaan toiminnan laajuus ja luonne. Samoin huomioidaan, jos toiminnanharjoittajan asemassa on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen asian käsittelyn omakustannusarvo (vuonna 2019) on 60 € tunnilta.

